

Opazeta Ilustrată

COLABOREAZĂ:

Alex. Bărbat
V. Beneş
Ştefan Bezdechi
Olimpiu Boitoş
Alex. Borza
D. Braharu
I. Crăciun
I. Chelcea
V. Copilu-Chiatră
Al. Doboşi
Ion Gherghel
V. Motogna
Mihail Macrea
Tiberiu Morariu
Ştefan Meteş
Sept. Popa
George Sbârcea
etc. etc

Gazeta Ilustrată

LITERARĂ • ECONOMICĂ • SOCIALĂ

Redacția și administrația: Cluj, Strada Rugului No. 44/a.

Apare lunar • Director-editor: Petru Bortș

Inscrisă sub No. 49 în Registrul Publicațiilor Periodice al Tribunalului Cluj

Aprobat de Primăria Municipiului Cluj sub No. 18304/1932 și de Corpul VI Armată sub No. 24325/1938

Abonamente de încurajare Lei 2000
 Autorități, instituții Lei 1000
 Particulari Lei 200
 Un exemplar Lei 20
 În străinătate dublu. Abonamentele se plătesc înainte

Manuscrisele și fotografiile primite la revistă nu se inapoiază

Cărțile, revistele, ziarele etc., primite la redacție, se vor nota în bibliografia revistei

Secția reclame: Primește anunțuri, inserate etc. pe lângă prețurile cele mai moderate

Foto-colaboratori:

Fotofilm, Cluj, Strada Regina Maria 6

Florescu, Cluj, Strada Regina Maria 32

Splendid (Mircea Jrga), Poiana-Sibiului

Kovács, Oravița

PUBLIKAȚIILE REVISTEI „GAZETA ILUSTRATĂ“

VOLUME APĂRUTE:

- Dr. Emanuil Anca:** „Slănicul Moldovei și apele sale” cu 11 ilustrațiuni, planul turistic al împrejurimilor, 20 pagini Lei 5.
- Al. Bărbat:** „Aspecte din Țara Oltului”.
- V. Beneș:** „Bouquet, Raffet, Lancelot”. Desene privitoare la principatele Române din Colecția „G. Sion” cu 56 reproduceri. Ediția I epuizată. În lucru Ediția II-a, 32 pagini mari, hârtie velină lei 100.
 Pinacoteca „V. Cioflec” din Cluj. Presentare critică cu 25 reproduceri, 18 pagini lei 30.
- Ștefan Bezdechi:** „V. Pârvani în Memoriam”, 8 pagini.
- Olimpiu Boitoș:** „Periodice Ardelene în răstimp de o sută de ani”.
- Dumitru Braharu:** „M. S. Regele Carol al II-lea și Cercetașii din Războiul pentru întregirea neamului”.
- Petru Bortș:** „Călăuza orașului Cluj”. Partea I. Ediția III-a cu un plan al orașului, format mic 32 pagini, lei 40.
 „Călăuza orașului Cluj și a împrejurimilor, 342 pagini, 38 ilustrațiuni, 3 hărți, format de buzunar, lei 70.
 „Indicatorul alfabetic al localităților din județul Cluj”, român-maghiar, maghiar-român, cu harta jud. lei 40.
 „Harta generală a municipiului Cluj”, format mare, în 8 culori, Ed. IV-a, lei 100; necolorată lei 60, cu indicator alfabetic al străzilor român-maghiar, format mic, necolorat lei 20.
 „Gazeta Ilustrată” anii 1932/1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938 și 1939, broșată lei 200, în pânză lei 250.
- Alex. Borza:** „Grădina Botanică” din Cluj

Ion Chelcea: „Muzeul Etnografic al Ardealului, Cluj”, cu ocazia reorganizării și inaugurării din Iunie 1937 cu ilustrațiuni. Rezumat francez-german.

„Literatură populară română contra dominațiunii maghiare în Ardeal”, cu 7 clișee în text, 30 pagini lei 20.

I. Crăciun: „Baba Novac, Generalul lui Mihailu Viteazul”, 30 pagini, 12 clișee, dintre care unul colorat; hârtie velină, lei 20.

Alexandru Doboși: „Abisinia”. Conflictul Italo-Abisinian, 8 pagini. Una hartă în colorii, ilustrațiuni, format mare lei 20.
 „Roma Aeterna” (articole), cu 19 ilustrațiuni. Format mic, lei 20.

Ion Gherghel: „Viața muzicală în Ardealul de după unire” Partea I. „Activitatea Operei Române din Cluj, 1919—1939”.

Dr. Mihail Macrea: „Institutul de studii clasice”. O scurtă prezentare a activității și a colecțiilor sale, 22 pagini 30 ilustrațiuni, rezumat francez lei 40.

Nistor Meteș ing.: „Uzinele Electrice Cluj, S. A. în Regie Mixtă 1906—1936 cu numeroase ilustrațiuni”. Planul Clujului, schițe etc. 64 pag., lei 20.

Tiberiu Morariu: „Profesorul Emanuel de Martonne la Cluj și în Munții Apuseni”, cu 11 ilustrațiuni și o hartă în text lei 10.
 „Țara Maramureșului în lumina literaturii științifice”.

Morabito Iosephus: „Epigramatum Liber”, 28 pag

Iosif E. Naghiu: „Bio-Bibliografia lui Vasile Pârvan 1882—1927”, cu fotografia, lei 20.

„Muzeul Eparhiei ortodoxe Române a Clujului”, cu ilustrațiuni, 16 pagini, lei 20.

VOLUME ÎN CURS DE APARIȚIE:

Ștefan Meteș: „Trecutul Românilor din orașul Cluj”.

V. Beneș: „Colegiul Academic din Cluj”.

Valeriu Sereidan: „Garda Națională Română a Marinarilor din Pola”.

Petru Bortș: „Voluntarii Români din Ardeal în Italia”.

„Dicționarul Istoric-Geografic-Administrativ al localităților din România”.

Nicolae Filip: „Desvoltarea tehniceii în industria grafică”.

Ion Gherghel: „Viața Muzicală în Ardealul de după unire”. Partea II.

„Concertele și activitatea Academiei de Muzică din Cluj”.

„Viața Teatrală în Ardealul de după unire”. Activitatea Teatrului Național din Cluj.

Petre Petrinca: „Românii din Grecia”.

Titu Vale: „La Români din Pind”.

I. Stanciu: „Institutul de Mineralogie-geologie”.

Tib. Morariu: „Situația Geografică a orașului Cluj”.

Ion Breazu: „Clujul literar”.

I. Moga: „Institutul de Istorie Națională”.

G. Predescu: „Clima Clujului”.

I. Iencica: „Invățământul primar al Municipiului Cluj”.

Olimpiu Boitoș: „Clujul pitoresc”.

* * * **Zaharia Bârsan** (Diverse art.)

Ascensiunea masivului Nanga-Parbat din Himalaia^{*)}

de: Dr. TIBERIU MORARIU

În cadrul schimbului de profesori organizat între centrele universitare din Germania și România, ca invitat al Institutului de Geografie al Universității din Cluj, găzduit cu multă simpatie la Colegiul Academic, a conferențiat dl. Prof. Dr. Karl Troll despre: „Explorarea masivului Nanga-Parbat”.

Domnia Sa, după ce s'a dedicat botanicei, geologiei și geografiei, pe care le-a aprofundat deopotrivă, a fost numit profesor universitar și directorul Institutului de Geografie al Universității din Bonn pe Rhin.

Încă din primii ani ai carierei D sale universitare, a cutreerat în calitate de explorator America de Sud, Africa (cu exploratorul Karl Wien — 1933—1934), iar în timpul din urmă masivul Himalaia. Rezultatul cercetărilor întreprinse, au fost aduse la cunoștința lumii științifice prin numeroasele lucrări publicate — și pentru a nu aminti pe toate menționăm doar cea care a fost consacrată explorării din Himalaia — „Dar Nanga-Parbat als Ziel deutscher Forschung”, publicată în Zeitschrift der Gesellschaft für Erdkunde zu Berlin, Jahrgang 1938, Nr. 1—2.

Dacă Prof. Dr. K. Troll este atât de mult apreciat ca explorator și om de știință, nu mai puțin adevărat este că noi îl putem considera, ca un bun cunoscător al Țării noastre, fapt care l-a și determinat să lucreze la un studiu asupra României.

În scurtul timp al șederii D-sale la Cluj, a vizitat cele mai însemnate Instituții ale Universității, fiind tot timpul condus de dl. Prof. univ. Dr. Sabin Opreanu.

În ziua de 11 Martie a. c., a ținut o conferință, însoțită de numeroase proiecțiuni, despre expediția din regiunea Nanga-Parbat.

Înainte de a-și desfășura subiectul conferinței, Dl. Prof. univ. Dr. V. Meruțiu, Directorul Institutului de Geografie al Universității din Cluj, prezentând pe conferențiar, a arătat în cuvinte bine simțite, importanța cercetărilor întreprinse de Prof. K. Troll, în calitate de botanist, geolog și geograf. Apoi adresându-se, savantului profesor, i-a urât bun

sosit, exprimând în numele Institutului de Geografie bucuria ce ne-ar face, venind să ne mai conferențieze.

Dl. Prof. K. Troll, răspunzând d-lui Prof. V. Meruțiu, a spus: „faptul care mă leagă, atât de mult de România se datorește împrejurării că poporul român, așezat la o răspântie atât de primejdută, a știut să-și creeze din cele mai străvechi timpuri, un leagăn permanent, prin ocupațiunile sale străvechi, agricultură, păstorit etc., legate de viața munților, dealurilor și câmpiilor. Privind această strădanie a poporului românesc, în cadrul teritoriului său etnic, ori ce străin nu poate să aibă decât simpatie și admirație, față de o țară ca România”.

Intrând în subiectul conferinței, — la care a asistat un public foarte numeros și select, printre care s'a remarcat prezența d-lui Rector Fl. Ștefănescu-Goangă, Consulul General al Germaniei la Cluj, Dl. Ulrich v. der Tamerau Dombrowski, cât și a unui număr mare de profesori universitari, — vorbește despre rezultatele științifice ale explorării germane în masivul Himalaia.

Cele mai importante explorări făcute în acest masiv se datoresc expediției engleze din anul 1856, fiind condusă de Adolf von Schlagintweits. Tot astfel și geologul indian Wadia, a făcut însemnate cartări în acest masiv. Seria explorărilor mai însemnate începe după războiul mondial și se datorește în afară de expedițiile engleze, cercetărilor germani. Astfel în 1829, P. Brauer cercetează masivul Sikkim, iar W. Merkl și K. Wien, între anii 1929—1931, aduc prețioase contribuțiuni în istoria explorărilor din Nanga-Parbat. Nu mai puțin însemnate sunt explorările expediției germane Altai-Pamir din 1928, precum și a celei făcute în anul 1935, în regiunea munților Hinducș. Regiunea de Est din masivul Himalaia, este explorată de expediția lui E. Trinkler în anul 1928, a cărei conducere între anii 1932—1933 revine lui H. de Terra, și aceasta după moartea lui Trinkler. Ca rezultat al acestei expedițiuni este studierea sistemului de munți din Sud-Estul Himalaiei, apoi a Munților Karakorum și Kuenlun precum și masivele Alai, Tienșan. Concomitent cu expediția din regiunea centrală a Himalaiei, s'a mai făcut una condusă de elvețianul Arnold

^{*)} Conferința Domnului Prof. Dr. Karl Troll.

Heim și Dr. August Gausser, studiindu-se tectonica masivului Kamaon. Ca rezultate mai importante ale acestei ultime expedițiuni este cartarea pe o scară mai mare a masivului Kamaon, cu numeroase masive de 6000—7000 m., precum și determinarea numeroaselor orizonturi geologice cu fosile aflate pe Pasul Lipu la 5200 m. și studiul evoluției glaciare, care în cuaternar coborau până la 2000 m. alt. Astăzi limita lor se menține între 3800—4000 m. Tot ca o importantă expediție mai trebuie socotită și cea făcută în anul 1937 de către L. R. Wager, cu scopul de a studia valea Arun și influența reliefului asupra scurgerii ei.

Expedițiile făcute în Himalaia au avut darul de a lămuri diferite probleme legate de acest masiv. Dintre ele cea mai importantă este expediția germană, făcută în anul 1937 în regiunea Nanga-Parbat și Sikkim.

Această expediție a fost condusă de Prof. Karl Wien și Karl Troll, fiind compusă din mai mulți specialiști germani, opt alpiniști și 250 hamali indigeni. Ascensiunea s'a făcut la 1 Mai 1937 din Srinagar (Cașmir), continuându-se drumul pe V. Indusului. Greutatea mare în această ascensiune a constat în faptul de a se termina cât mai repede cercetările, până nu începea să bată mussonul, care îngreuna mult înaintarea din cauza deselor furtuni, provocatoare de ploi și lavine.

Cercetările aveau un dublu scop: unul alpinist și altul științific.

Prin grupul de alpiniști se urmărea ascensiunea masivului Nanga-Parbat, de 8125 m., iar cercetările științifice aveau ca scop cartarea masivului, studierea geologiei, geofizice, vegetației, climei și vieții umane.

Cercetările geofizice au dus la concluzia că masivul Nanga-Parbat, precum și întreg lanțul Himalaiei, ca evoluție este mai nou decât catena Alpilor. Faptul interesant constă în ridicarea continuă a acestui masiv. În ce privește studiul glaciațiunii, prin urmele lăsate de morene și terase, precum și suprapunerea lor cu diferite alte formațiuni, au putut duce la constatarea ridicărei masivului. Constatările acestea au fost remarcate în regiunea Cașmir, la Pir Panjal, lacul Cașmir, unde depozitele morenice se succed cu formațiuni de Karewa, depozite lignitice și sedimentare, a căror altitudine se ridică până la 3350 m. Din studierea acestor depozite, la diferite înălțimi, se ajunge la concluzia că masivul Pir-Panjal s'a ridicat din epoca Karewa, cu peste 2000 m. Alți cercetători H. de Terra, P. Teilhard de Chardin, T. T. Paterson și G. Danielli, reușiră să facă racordarea formațiunilor de Karewa cu cele de Siwalik, stabilind prin aceasta epocile glaciare din Himalaia. Cu această ocazie se determină existența a patru epoce glaciare, bine distincte prin separarea lor cu diferite orizonturi geologice. Toată

această evoluție datează din pleistocen și diluviu, când și omul era prezent. Caracteristica acestei glaciațiuni este că ea n'a coborât în V. Indusului, ci a rămas după cum afirmă în afară de Prof. Troll și exploratorii Raechl și G. Danilli, numai în văile laterale. Rezolvarea definitivă a problemei evoluției glaciare o face Prof. K. Troll, prin studiul teraselor glaciare, morene și lacuri în împrejurimea lui Gurikot și Valea Astor.

Ca o importantă cercetare științifică a fost și măsurarea vitezei ghețarilor, prin ajutorul fotogrametriei terestre, stabilindu-se deplasarea lor anuală de 800 m. Nici studiul solului poligonal, pe diferite altitudini n'a fost neglijat.

Alte interesante rezultate științifice s'au constatat din studiul covorului vegetal. Ca o completare a cercetărilor făcute de R. Finsterwalder și W. Raechel, Prof. Troll, a cartat pe harta lui Finsterwalder, lucrată prin stereofotogrametrie, la scara 1:50.000, zonele de vegetație mai însemnate.

Răspândirea vegetației este aici în strânsă legătură cu expoziția versanților. Astfel în timp ce în Valea Indusului și a afluenților săi, până la altitudinea de 2000 m., predomină vegetația de semi-stepă, caracteristica regiunilor joase, în schimb regiunea Punjab se caracterizează printr'o vegetație central asiatică, cu predominare de tufişuri, vegetație de stepă, a căror perioadă de înflorire este în luna Mai, iar începând cu lunile de vară se usucă. Acestea le urmează — în înălțime — asociații de Artemisia, Juniperus polycarpus. Pinus Gerardina, Quercus Balout, Loniceratum, Rosa Webbiana, Daphne eleoides, Fraxinus xanthoxyloides etc. Dela 2500—3000 m. se află Pinus excelsa, Piccea morinda, Abies Webbiana, care ajung până la 3800 m., fiind însoțit de mesteacăn (Betula utilis). Aceste asociații de mesteacăn formează limita superioară a pădurilor la mari înălțimi, cu excepția versanților expuși insolației. Pe versanții expuși insolației, vegetația de stepă se urcă mai sus, până la altitudinea de 3000 m., fiind constituită din asociații de ierburi ca Tymus, Leontopodium etc., iar Artemisia se întâlnește și la înălțimi de peste 4000 m. În Valea Rupae vegetația aceasta se întâlnește și la 4200 m., fiind în asociații cu Rhododendroni, a căror îmbrăcăminte de flori este galbenă.

Regiunea cutreerată dela Rawalpindi peste Srinagar și Nanga Parbat, până în valea Indusului, la Buriji, au dus la întocmirea unui profil al vegetației, pe versantul sudic al masivului Himalaia. Prin drumul făcut de prof. Troll, prin regiunea Sikkim (dela Darschiling peste Gangstock la granița Tibetului) se completează acest profil, cu regiunea umedă din sud-estul masivului, putându-se stabili definitiv zonele de vegetație mai însemnate din masivul Himalaia.

Dacă studiul vegetației a adus atâtea noutăți

Monument ridicat — la cartierul Rakhiat, 4098 m. — în amintirea exploratorilor căzuți jertfă pentru cucerirea masivului Nanga Parbat. — În planul al doilea să vede piscul Chongra Peak și masivul Manga Parbat, din Masivul Himalaia.

Photo: Troll, 9. 7. 1937.

botanice, nu mai puțin importante au fost și cercetările climatice. S'au putut distinge în masivul Himalaia — și aceasta în legătură și cu zonele de vegetație dela Nord-Vest spre Sud-Est, — patru regiuni climatice: Tipul Nanga-Parbat; Kașmir; Garhwal și Sikkim. Prin studierea vegetației și a tipurilor de climat, Prof. Troll, a putut să stabilească în comparație cu celelalte regiuni explorate, factorii determinanți în dezvoltarea vegetației, pe zone de latitudine și altitudine.

Nici viața umană n'a fost mai puțin cercetată. S'a urmărit răspândirea așezărilor preistorice, temporale, stabile și transhumanța.

O strânsă legătură există între relief și adaptarea omului la condițiunile geografice. Culturile mai intense se fac în regiunea de morene, terase sau conuri de dejecție, unde se află apă din abundență. Ca regiuni locuite se distinge o zonă în V. Indusului, apoi alta în ținuturile de oaze, terase și conuri de dejecție. Culturile mai însemnate în aceste regiuni sunt: grâul, secara, orzul precum și porumbul. Deasupra regiunii din vale urmează o altă zonă lipsită de așezări, care corespunde celei de stepă, până la altitudinea de 2000 m. Regiunea cu așezări stabile mai importante se află între 2000—2500 m., ba chiar până la 2700 m. Aceasta regiune de stepă, cu tufisuri, datorită solului fertil și umidității sale, dau posibilitatea dezvoltării bogatelor culturi de grâu, orz, porumb, amarantia, cartofi, mazăre, arbori fructiferi precum și fânașelor necesare pentru creșterea vitelor. La altitudini și mai mari, în poenile din pădurile de brad se află vara așezări temporale, făcându-se, în regiunile cu sol humos, culturi de cereale (secară, orz, etc.). Limita superioară a așezărilor este de la 3200 m., iar în V. Rupae până la 3340 m., astfel încât limbile de ghețari coboară până în regiunile cu

așezări. La altitudini și mai mari se află așezări temporale, legate de intensa transhumanță, care se face iarna în regiunile din Valea Indusului, iar vara se urcă la înălțimi, pe munte.

Atât vegetația cât și viața umană este aic strâns legată de expoziția versanților, „fața” și „dosul” muntelui, fapt cu totul deosebit de cel din Africa de Sud.

Ca ultim scop al cercetărilor în regiunea Nanga-Parbat a fost studiul adaptării corpului uman la înălțimi mari, care cercetări revin lui H. Hartmann și H. Luft.

Aceste au fost problemele urmărite atât de expediția germană din 1937, cât și de altele făcute în alți ani, cu rezultate neprețuite pentru lumea științifică. Dar cucerirea măiestrosului masiv Himalaia a cerut și mari sacrificii. Astfel la 1895, A. F. Mummery și-a găsit moartea fiind surprins de o lavină; în 1934 și-au găsit moartea Alfred Drexel, Willy Merkl, Willi Welzenbach,

Uli Wieland și șase indigeni hamali. Jertfe mai mari au fost aduse de expediția germană din 1937, cu care ocazie, fiind stabilit un grup de aliniști la cartierul dela altitudinea 4098 m, o lavină desprinsă din Rakiot-Peck, distruse adăposturile, omorând 17 persoane. În afară de cei nouă hamali indigeni, care au căzut jertfă, tot aici și-a găsit moartea exploratorul Karl Wien și aliniștii: Martin Pfeffer, Hans Hartmann, Günther Hepps, Pert Frankhauser, Adolf Göttner și Peter Müllritter. Profesorul Troll a scăpat din această catastrofă numai datorită faptului că făcea lucrări de cartografiere în alte regiuni ale masivului.

În urma acestei catastrofe a plecat din München o expediție de salvare, cu avionul, sub conducerea lui Paul Bauer, Fritz Bechtold și Karl v. Kraus precum și a elvețianului Emil Kuhn, care după ce ridicară un monument în amintirea eroilor căzuți pentru știință, își continuară cercetările de exploarare*).

Făcând bilanțul sacrificiilor umane aduse pentru cucerirea Himalaiei, rezultă că dintr'un total de 29 expediționari germani, numai masivul Nanga-Parbat a cerut sacrificarea a 11 persoane.

Toate sacrificiile aduse pe altarul științei, pentru cucerirea înălțimilor maiestose ale lanțului muntos, deși atât de mari, totuși servesc ca un nou imbold pentru cercetările mai noi, în lupta omului pentru deslegarea atâtor enigme ale naturii, sacrificii care le-a dat atât de eroic, în 1937, vestitul explorator Karl Wien și tovarășii lui.

Conferința savantului Profesor însoțită de admirabile proiecțiuni și expusă într'un stil ușor de înțeles a fost urmărită cu un viu interes.

*) Semnalăm aici că în jumătatea lunei Aprilie 1938, a plecat o altă expediție pentru cucerirea masivului Nanga-Parbat, cu punctul de plecare din V. Indusului. Conducerea expediției revine lui Paul Bauer, fiind însoțit de: Fritz Bechtold, Dr. Ulrich Luft, Stefan Zuck, Hans Herbert Ruths, Rolf v. Chlingensperg și medicul Bruno Balke.

LUIGI PIRANDELLO :

T I N T A

Când Raffaella Osimo află că studenții vin din nou înainte de prânz la clinică, se rugă de soră să fie ea trimisă în amfiteatru, la cursul de semiologie medicală. Sora îi aruncă o privire piezișă :

- Vrei să te arăți mediciniștilor ?
- Da! Vă rog să mă alegeți pe mine.
- Dar știi oare că ești ca o broască mică ?
- Știu, nu-mi pasă. Să mă alegeți pe mine...
- Ia te uită ce obraznică e mititica! De ce vrei cu tot dinadinsul să fi tu trimisă înlăuntru? Ce-ți închipui că vor face cu tine acolo?

— Ceeace au făcut și cu Nannina — răspunse Raffaella. Ori poate altceva?

Nannina care zăcea în patul de alături, când a fost readusă cu o zi înainte din marele amfiteatru situat la capătul coridorului, îi arătase trupul pe care mediciniștii desemnaseră o adevărată hartă — însemnând cu creionul chimic locul exact unde se găsea inima, plămânii, ficatul și splina.

— Dacă ții neapărat să te duci tu, n'am nimic împotriva! — consimți în cele din urmă sora. — Îți atrag însă atenția că urmele creionului chimic se vor vedea câteva zile. Nici cu săpunul nu le vei putea spăla.

Raffaella strânse din umeri, zâmbind.

— Atâta pagubă!

Nerăbdarea îi îmbujorase obrajii. Era așa de slabă sărăcuța; din toată fața nu se vedeau decât doi ochi mari, negri, mistuiți de febră. Trupușoru-i fragil, de fetiță, aproape că se pierdea sub velința aspră de spital.

* * *

Raffaella fusese internată pentru a treia oară în clinică. Prima dată atunci când — ah, fetele astea neghioabe, ce ușor le sucești capul! Și cine rămâne să tragă ponosul? O biată ființă nevinovată, crescută într'un azil cenușiu.

Raffaella își ispășise crâncen greșala. La două luni după naștere, înghiți trei pastile de sublimat, de aceea fusese adusă din nou la clinică. De astădată era acolo pentru că suferia de o anemie gravă. În răstimp de o lună, injecțiile o refăcuseră întrucâtva, așa că doctorul îi promise ca peste câteva zile să-i dea drumul.

Toți o iubeau în clinică pe fata tristă care nu plângea niciodată, surâdea întotdeauna blând și pe care totuși nimeni nu era în stare s'o mângăie. Disperarea ei nu se topea nicicând în lacrimi sau reproșuri amare.

Atunci, când survenise în viața ei acel accident nenorocit, spusese tuturor că nu-i rămâne altceva de făcut decât să moară. Cum însă destinul ei era acela al atâtor alte fete, nimeni nu simți pentru ea vreo milă deosebită și nici amenințările-i nebuloase

nu speriară pe cineva. Oare cine nu știe că orice găscuță, înșelată și părăsită, amenință cu sinuciderea? Nu trebuie să le acorzi nicio atenție.

Raffaella însă, nu numai că promisese că se va sinucide, dar se și ținu de cuvânt.

Bunele surori, după ce o redaseră vieții, încercară zadarnic să-i prilejuiască mângaierea credinței. Făcea întocmai ca acum: asculta atentă, zâmbea, răspundea drăgălaș la orice întrebare. Din ochii ei se vedea însă clar că durerea aceea cutropitoare nu-i slăbise o clipă inima.

Raffaella nu mai aștepta nimic dela viață. Își dăduse seama că iluziile o orbiseră; adevăratul vinovat pentru cele întâmplare nu era tânărul căruia își dăruise trupul și inima, ci firea ei naivă, credulă și pasionată, lipsa ei de experiență.

Totuși, nu se putuse împăca cu gândul morții.

Dacă povestea ei părea altora banală și cenușie, cu atât mai tragică era pentru dânsa. Suferise atâta! La început din pricina morții pretimpurii și năprasnice a tatălui ei, apoi din cauza visurilor irevocabil spulberate.

Acum, nu era decât o mică croitorească, înșelată ca atâtea altele, părăsită ca atâtea altele. Altădată însă... Da, adevărat că și celelalte spun la fel: — Altădată însă... — și mint. Pentru că din inima celor umiliți, din inima celor înșelați, minciuna idealizatoare fășnește involuntar. Numai că Raffaella nu mințea. Se pregătise pentru cariera de învățătoare și se găsea tocmai în pragul absolvirii, când tatăl ei — care era secretarul baronului Barni — în cursul unei campanii electorale prin Calabria, amestecându-se într'o ceartă, fu înjunghiat mișelește. După alegerea lui ca deputat, baronul o luă la el pe orfana celui mai credincios om al său, sperând ca acest gest mărinimos să-i câștige simpatiile unanime ale alegătorilor din district.

Așa că fata ajunsese la Roma, într'o situație destul de critică: baronul se purta cu ea parcă ar fi aparținut familiei, în realitate era guvernanta celor doi copii mai mici și domnișoara de companie a baronei. Leafă — firește — nu primea. Muncea din răsuputeri, pentru că între timp baronul să se complacă în rolul de mărinimos altruist. Ce-i păsa însă Raffaelei de toate acestea? Făcuse tot ce-i stătea în putință pentru a deveni utilă și simpatică celor din jurul ei, pentru că spera ca astfel baronul să nu se împotrivescă atunci când cel mai mare băiat, Riccardo, îi va cere să consimtă la căsătoria lor. Ah, Riccardo era convins că tatăl lui va aproba cu timpul această căsătorie. Numai că, firește, se cerea răbdare, poate chiar câțiva ani, până când Riccardo se va putea înfățișa părintelui său cu o astfel de cerere, mai ales că abia avea atunci nouăsprezece ani.

E ușor să spui că „se cere răbdare”... Locuința comună, desăvârșita apropiere, nesfârșitele rugăminți, promisiuni, jurăminte, toate sfârșesc prin a măcina orice împotrivre...

Raffaella fusese orbită de pasiune.

Când apoi nu mai putu să-și ascundă rușinea, baronii — indignați peste măsură — o aruncaseră pe drumuri. Fusese formal alungată, fără a se ține seamă de starea-i nenorocită.

Barni scrisese bătrânei mătuși a Raffaellei, care locuia în Calabria, să vie fără întârziere să-și ia neputa; promitea chiar o pensie oarecare. Mătușa se rugă atunci disperată, ca fata să fie măcar lăsată să nască la Roma, pentruca acasă, în sătulețul ei, să nu i se știe rușinea. Barni consimți, cu singura condiție ca băiatul să nu afle că Raffaella se găsește încă la Roma. După naștere însă, fata nu vru nici în ruptul capului să plece la Calabria. Baronul se supără foc și amenință cu retragerea pensiei alimentare; ceea ce și făcu nu mult după aceea, când Raffaella încercă să și curme șirul zilelor. Intre timp, Riccardo plecă la Florența la universitate. Raffaella — care fusese salvată datorită unui adevărat miracol, încercă să se întrețină și să-și ajute bătrâna mătușă prin cusut. Trecu astfel un an; Riccardo reveni la Roma dar fata nici nu căută să-l revadă. Cum, planul de a-și pune brusc capăt zilelor nu-i reușise, o preocupă gândul de a se omori lent și fără a trezi bănuiala oamenilor. Într-o bună zi, pierzându-și răbdarea, mătușa Raffaellei se întoarse la Calabria. Iar Raffaella, când după o lună leșină în atelierul unde lucra, fu internată la clinică și reținută acolo, pentru a fi vindecată de grava anemie ce-i periclita viața.

...Nu demult apoi, din patul ei de spital, prin ușa deschisă, îl recunosc pe Riccardo printre studenții care se grăbeau la cursul de semiologie medicală din amfiteatru. Era însoțit de o fată frumoasă, blondă și tânără, care părea a fi străină și era probabil tot medicinistă. Din privirile băiatului se citea o dragoste profundă și — în această privință — Raffaella nu se putea înșela. Iar fata se uita la el cu obrajii strălucind de aceeași dragoste.

Raffaella îi urmări cu privirea, până se pierdură în capătul coridorului. Apoi rămase așa, neclintită, răzimată într'un cot, cu ochii pierduți în depărtare. Pe Nannina, care zăcea în patul vecin, o bufni râsul din pricina atitudinii stranie a Raffaellei.

— Ce-ai văzut?

— Nimic...

Și Raffaella zâmbi din nou, ca întotdeauna, în timp ce se prăbuși între perini. Dar inima îi bătea puternic, amenințând să i spargă coșul pieptului.

Nu mult după aceea intră sora și îi spuse Nanninei să se îmbrace deoarece profesorul și medicinistii au nevoie de ea, acolo, în amfiteatru.

— Ce-or să facă cu mine? întrebă Nannina.

— Ce? Or să te mănânce cu siguranță! — se răsti la ea sora. E rândul tău astăzi. Le vine și celorlalte rândul. Tu tot pleci mâine.

La început, Raffaella se cutremură la gândul că ar putea fi și ea trimisă în sală. Cum va apare în fața lui Riccardo, așa de jigărită, urîțită? Anumite greșeli, mai ales dacă între timp și frumusețea s'a topit, nu reușesc să mai trezească nicio milă ori compasiune.

Desigur că prietenii lui Riccardo și-ar bate joc de dânsul, dacă ar vedea-o în halul ăsta:

— Cum? Broscuța asta nenorocită ți-a fost amantă?

Ceeace n'ar fi o răzbunare tocmai potrivită, și apoi Raffaella nici nu se gândea la răzbunare.

Când însă Nannina reveni după o jumătate de oră din amfiteatru și își arătă trupul măzgălit de creioanele chimice ale medicinistilor, povestind cele petrecute, Raffaella își schimbă deodată hotărârea. Și iată că acum aștepta, tremurând de emoție, în timp ce prin ușa deschisă pândeau sosirea studenților.

* * *

Înainte de zece, începură să sosească, unul câte unul. Riccardo — întocmai ca deunăzi — era însoțit de fata blondă. Se priveau, surâzându-și larg.

— Să mă îmbrac? — se adresă Raffaella sorei, îndată ce medicinistii dispărură în capătul coridorului și, cu obrajii în flăcări, se ridică în așternut.

— Ia priviți-o ce nerăbdătoare e! — făcu supărată sora. — Așteaptă până te chiamă domnul profesor!

Dar Raffaella, parcă i s'ar fi spus: — Îmbracă-te odată — prinse să se pregătească în taină.

Sub pătură, era gătită din cap până în picioare, când sora veni s'o ia.

Era palidă, părul despletit îi împrejmuia în neorânduială bustul, iar trupu-i firav și neoblăduit tremura de emoție, când — cu privirile aprinse, cu zâmbetul pe buze — intră în amfiteatru.

Riccardo vorbea cu medicinista blondă. La început n'o observă pe fata palidă ale cărei priviri mistuite de febră îl căutau numai pe el. Raffaella era atât de turburată încât nu auzi vorbele profesorului:

— Apropie-te, fetițo!

La glasul profesorului se întoarse și Riccardo și o văzu pe Raffaella care îl fixa cu obrajii imbujoși. Se făcu alb ca varul.

— Ți-am spus să te apropii — se răsti de astădată profesorul, intrigat. Studenții râdeau pe îmbufnate. Ca printr'un zăbranic, Raffaella văzu cum Riccardo se retrage în fundul amfiteatrului, lângă geam. Zâbind nervoasă se uită în jurul ei.

— Ce trebuie să fac?

— Culcă-te aici — porunci profesorul, arătându-i masa acoperită cu o pătură moale.

— Îndată, domnule profesor — se grăbi ea să se supună. Cum însă toate încercările-i de a se urca pe masa prea înaltă pentru dânsa rămaseră zadarnice, zâmbi din nou și făcu:

— N'o ajung...

Unul dintre studenți se oferă să-i ajute. Când fu apoi sus, înainte de a se culca, se întoarse către profesorul care era un om frumos, cu obrajii proaspăt rași, înalt și purtând ochelari în ramă de aur, și — arătând cu mâna în direcția unde se afla medicinista blondă, să rugă timid:

— Vă rog, lăsați-o să desemneze dumneaei...!

Studenții râseră din nou. Până și profesorul se îmbună într'un zâmbet.

— De ce? Ți-e rușine? — o întrebă el.

— Nu, domnule profesor. Aș vrea numai așa... Și aruncă o privire spre capătul sălii, pentrucă acolo se retrăsese Riccardo, cu spatele la ceilalți.

Medicinista blondă urmări instinctiv privirile bolnavei. Remarcase și ea turburarea lui Riccardo. De astădată se convinsese că el se ascunde de ceva, ceeace o scoase din fire.

Profesorul i se adresează cu următoarele cuvinte:

— Să te vedem, domnișoară Orlitz. Vom satisface dorința pacientei!

Raffaella se culcă cuminte pe masă și examinează cu atenție fata blondă care își ridicase vălul mic de pe ochi. Ah, ce frumoasă e — se gândi Raffaella. Fața i-e albă, gîngășă, iar ochii albaștri, blânzi, plini de bunătațe. Iată că acum își scoate pardesiul, prinde creionul chimic pe care i-l întinde profesorul și se apleacă să desvelească, cu mâna nehotărâtă, sânul Raffaellei.

Raffaella Osimo își acoperi ochii cu mâinile, pentru că îi era rușine de tinerii numeroși, adunați în jurul mesei, care îi vor vedea acum sânii vestejiți. Deodată simți deasupra inimei atingerea unei mâini de ger.

— Cordul bate prea tare — zise cu un accent străin frumoasa blondă, în timp ce își retrase încet mâna.

— De câtă vreme ești în clinică?... întrebă profesorul.

Raffaella nu-și deschisese încă ochii, numai ploapele i se sbăteau nervoase. Răspunse tremurând:

— De treizeci și două de zile. Aproape că m'am făcut bine.

— Ai remarcat ceva deosebit? — vorbi iar profesorul și întinse medicinistei stetoscopul.

Raffaella simți cum instrumentul rece i se lipește de sân. Apoi auzi glasul frumoasei necunoscute:

— Nu... Numai cordul bate puternic!

— Te rog atunci, să începem examinarea — o zori profesorul.

Îndată ce medicinaista începu să-i ciocănească trupul, Raffaella își ascunse capul, înclăștă dinții și încercă să-și deschidă ochii. Dar îi închise îndată și trebui să-și adune toate puterile, ca să n'o răzbească plânsul. În răstimpuri, când studenta blondă înceta cu ciocănitul, pentru a-și înmuia creionul în paharul cu apă pe care i-l întindea un coleg, trăgând o linie scurtă pe sânul Raffaellei, fata dădea drumul respirației, cu infinită băgare de seamă.

Cât timp a durat chinul acesta? Riccardo stătea tot acolo, la fereastră. De ce nu-l chema oare profesorul lângă masă, să-i vadă inima pe care iubita-i blondă o desemnase pe sânii ce se ofiliseră numai pentru el?

Intr'un târziu, examinarea luă sfârșit. Medicinaista uni trăsăturile desemnului. Raffaella ar fi vrut să-și privească inima, deodată însă își pierdu cumpătul și izbucni într'un plâns cutremurat de sughițe.

Profesorul o goni supărat în salon, dând dispoziții să fie adusă o bolnavă mai puțin proastă și isterică. Raffaella se strecură sub pătură și așteptă, tremurând, clipa când studenții vor părăsi amfiteatrul.

Oare o va căuta Riccardo, cel puțin cu privirile, când va trece prin fața ușii deschise...?

Dar de ce s'ar mai sinchisi de ea? E mai bine să n'o vadă niciodată. Pentru Raffaella era de ajuns că-i dăduse de știre ce a devenit din pricina lui.

Și — în timp ce studenții treceau prin fața sa-

lonului — Raffaella își trase cu degetele tremurânde coviltirul până peste ochi și rămase nemișcată, ca un cadavru.

Trei zile avu grijă ca nu cumva să i se șteargă de pe sân, conturul inimei.

Când apoi părăsi clinica, acasă, în odăița sărăcăcioasă, în fața oglinzii împlântă un stilet ascuțit drept în mijlocul țintei pe care rivala i-o desemnase, fără vre-o bănuială, deasupra inimei.

Din italienește de George Sbârcea

Note muzicale

Soprana Lia Mărcuș

Dra Lia Mărcuș a debutat pe scena Operei Române din Cluj în „Povestirile lui Hoffmann” de Offenbach, dovedind o sensibilitate lirică și un organ vocal dintre cele mai de preț. Partitura lui Offenbach,

Dra Lia Mărcuș

care ascunde la fiecare măsură dificultăți tehnice și de interpretare serioase, nu poate fi abordată cu succes decât de soliști maturi, siguri pe emisia vocii și mai ales pe mijloacele artistice.

Dra Lia Mărcuș, însă cu toată tinerețea ei gîngășă, a dovedit din seara debutului că este făcută pentru cariera lirică. Dela vocea de aur care încântă auditoriul, până la acea vibrație mocnită ce-i străbate întreaga ființă, dsa este o artistă adevărată.

înzestrată cu darul comunicativității. Ceeace nu este deloc puțin, mai ales dacă vom adăuga că dra *Lia Mărcuș* ne-a convins în acel debut al dsale din opera lui Hoffman, că este pe cel mai bun drum de a-și însuși secretele tehnice ale cântului, având o frumoasă ținută artistică și multă ușurință în emisie. Coloratura dsale este curată, de timbru nobil, susținută de o extensiune uimitoare. Deși în registrul mijlociu am remarcat unele nesigurante, dra *Lia Mărcuș* — odată ce va ajunge la maturitatea de vârstă necesară pentru a ne alcătui un tablou fidel despre posibilitățile unei cântărețe — va fi un element excepțional, care va ști să rezolve în mod strălucit diferite misiuni artistice, de greutate reală.

Dr. *Lia Mărcuș*, pe care am mai auzit-o după debutul dsale cu alte câteva prilejuri, ne-a întărit în prima impresie ce ne-am alcătuit-o despre dsa. Sensibilă, plină de expresivitate, muzicală până în la desăvârșire, dsa este de pe acum una dintre tinerele noastre cântărețe de bogate posibilități. Angajarea ei la Opera Română, ca solistă, n'ar rezulta decât un câștig real pe seama instituției.

Maestrul de balet Ionel Marcu

Cu plecarea dnei Chiți Stanciu, din postul de maestru de balet al Operei Române din Cluj, d. *Ionel Marcu*, acest tânăr dansator talentat, a preluat conducerea artistică a baletului.

Dela primele sale coreografii, ne-am dat seama că avem de-aface cu un talent real, dar mai ales cu un element de extraordinară hărnicie, care nu va precupeți nici o osteneală pentru a face din corpul de balet al Operei ardelenene un ansamblu artistic, bine încheșat și capabil de orice misiuni. Fantezie bogată, cultură de dans temeinică, concepții robuste, posibilitate de a struni corpul de balet, toate aceste calități au făcut ca d. *Ionel Marcu* să ne dea în „Lakmé” de Delibes, „Aida” de Verdi, „Faust” și „Noaptea Valpurdiei” de Gounod, precum și în baletul „Coppelia” de Delibes, coreografiile doveditoare de o personalitate artistică majoră, căreia i se poate încredința liniștit orice problemă de dans.

Desigur că nu este ușor a încheșga coreografiile bine rotunjite cu elementele corpului de balet al Operei Române, a căror majoritate e compusă din nepregătiți și atalentați. D. *Ionel Marcu* însă, căruia îi cunoaștem tinerețea și hărnicia neobicinuită, con-

vingându-ne despre marele său dar de a developa maximum din ansamblul său, va ști să creeze acea omogenitate de a cărei lipsă a suferit mult timp corpul nostru de balet.

Dsa ne-a dovedit în „Coppelia” de Delibes și „Divertiment”-ul de Strauss, că știe să scoată maxi-

Ionel Marcu

num de efecte din ansamblul dsale, astfel că publicul nostru iubitor al Operei și coreografiei așteaptă dela dsa ceeace se impune însăfârșit: ridicarea corpului nostru de balet la nivelul celor din marile centre artistice ale Apusului.

NU UITAȚI CĂ

COLECȚIILE REVISTEI

„GAZETA ILUSTRATĂ”

de pe anii 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938 și 1939 sunt o podoabă pentru biblioteca Dv. Prețul unui volum broșat lei 200, legat în pânză lei 250 inclusiv porto.

COMENZILE LA

„GAZETA ILUSTRATĂ” CLUJ, STR. RUGULUI No. 44/a.

CRONICA LITERARĂ

PUBLICAȚIILE FRĂȚIEI

„Frăția Ortodoxă Română”, este o asociație religioasă care chiamă la viață creștinească întreaga intelectualitate, e misionarismul laic al tuturor fiilor Bisericii. Intemeiată în 1933, Frăția înseamnă o eră nouă în istoria bisericească a Ardealului postbelic. Incurând se va organiza și în celelalte Mitropolii. La București s'a întemeiat o secție a Frăției și se vor întemeia astfel de secții la Chișinău, Iași, etc.

„Frăția” a publicat numeroase broșuri și cărți, scrise cu mult talent de autori reputați.

La Cluj, a apărut în Biblioteca Frăției o serie de 18 broșuri:

1. **Prof. I. Lupaș**: „Opera culturală-educativă a Bisericii ortodoxe în viața poporului român”. Cluj, 1933.

2. **I. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan**: „Ortodoxia în mijlocul frământărilor de azi”. Cluj, 1933.

3. **I. Mateiu**: Intemeierea „Frăției Ortodoxe Române” — Actele adunării generale ținute la Cluj în 5 Martie 1933 — Statutele asociației. Cluj, 1933.

4. **Prof. Sextil Pușcariu**: „Misiunea istorică a ortodoxiei române”. Cluj, 1933.

5. **Gh. Bogdan-Duică**: „Petru Maior și Iustinus Febronius sau Petru Maior ca vrăjmaș al Papei”. Cluj, 1933.

6. **Prof. Valeriu Moldovan**: „Principiile fundamentale ale organizației bisericești de astăzi”. Cluj, 1933.

7. **Dr. Sebastian Stanca**: „Valoarea religioasă, culturală și economică a organizației noastre bisericești.” Cluj, 1934.

8. **I. Mateiu**: „Cel dintâi an de luptă.” Cluj, 1935.

9. **Prof. Sextil Pușcariu**: Cuvântare la deschiderea congresului F. O. R. din Caransebeș. Cluj, 1935.

10. **I. Mateiu**: „Al doilea an de luptă.” Cluj, 1935.

11. **Prof. Sextil Pușcariu**: „Înarmarea sufletească.” Cluj, 1936.

12. **I. Mateiu**: „Al treilea an de luptă.” Cluj, 1937.

13. **Prof. Sextil Pușcariu**: „Brăul crucii ortodoxe.” Cluj, 1937.

14. **I. Mateiu**: „Al patrulea an de luptă.” Cluj, 1937.

15. **I. Mateiu**: „Mirenii și drepturile lor în biserică”. Cluj, 1938.

16. **I. Mateiu, Gr. T. Marcu, I. Goron, și Fl. Mureșanu**: Lacrimi pentru Octavian Goga. Cluj, 1938.

17. **Prof. Sextil Pușcariu**: „Veac nou.” Cluj, 1938.

18. **I. Mateiu**: „Al cincilea an de luptă.” Cluj, 1938.

În afară de seria aceasta, s'au mai publicat 3 broșuri: 1. Programul de muncă. 2. Viața și opera lui Emanoil Gojdu. 3. Statutele F. O. R.-ului.

La Sibiu s'au publicat 5 lucrări:

1. Activitatea „Frăției Ortodoxe Române” din Arhiepiscopia Sibiului pe anul 1935—36.

2. Activitatea „Frăției Ortodoxe Române” din Arhiepiscopia Sibiului pe anul 1936—37.

În biblioteca „Viața ortodoxă”:

1. „Neagoe Basarab”, apărător și sprijinitor al ortodoxiei, de **I. D. Sandu**.

2. „O virtute necunoscută în antichitate: smerenia” de prof. **Gh. Maior**.

3. Probleme și fapte ortodoxe.

PUBLICAȚIILE „ASTREI”

Ultimele numere ale „Bibliotecii populare” sunt următoarele:

Nr. 252—253. „Despre cărțile funduare și întabulări” de **Dr. Valer Moldovan**, adaptată legilor în vigoare, de **Dr. Salvator Jurca**.

Nr. 254—255. „Cultura pomilor”, după clima, poziția și solul grădinei, de **Ieronim Mardan**.

Nr. 256. „Alexandru Chioreanu alias Bătrânu și rolul său în revoluția Românilor ardeleni din anul 1848,” de **Ștefan Pascu**.

Nr. 257. „Poezii populare din Bănatul Jugoslav”, culese de **Roman Cristea și Trăian Mărghiticean**.

Nr. 258. „Din pildele Domnului” de **Ion Agârbiceanu**.

Nr. 259. „Calendarul pentru popor al Asociațiunii, pe anul 1940”, întocmit de **Horia Petra-Petrescu**.

Nr. 260. „Despre minuni” de **Ion Agârbiceanu**.

Nr. 261. „Alte Anecdote” culese de **Gh. I. Chituc**.

ZIARE ȘI REVISTE PRIMITE LA REDACȚIE:

„Albina”, București.

„A Hinök”, Cluj.

„Bravo”, Arad.

„Buletinul Demografic al României”, București.

„Cuvântul Nou”, Cluj.

„Fruncea”. Timișoara.

„Gazeta Proprietarilor Urbani” Cluj.

„Glasul Bucovinei”, Cernăuți.

„Nord-Vestul”, Cluj.

„Plaiuri Săcelene”, Satulung-Săcele.

„România Medicală”, București.

„România Eroică”, Cluj.

„Satul”, București.

„Transilvania”, Bulet. Astrei,

Sibiu.

„Tribuna”, Cluj.

„Tinerimea Română”, București.

„Țara Nouă”, Cluj.

„Unirea”, Blaj.

„Vestitorul”, Oradea.

„Viața Ilustrată”, Cluj.

„Viața Creștină”, Cluj.

Vreți să aveți
Sărbători fericite?

Jucați la

LOTERIA DE STAT

La 15 și 18 Aprilie

BCU Cluj / Central University Library Cluj

se împart jucătorilor:

1 câștig principal de

LEI 8 MILIOANE

13 câștiguri de

LEI 1,000.000

precum și numeroase câștiguri de Lei 400.000,
200.000, 100.000 etc.